

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Вулиця Ринкова 10, II, пов.
Конто пошт. нмз. 743.332.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Гос. Редакція приймає
від 11—12 год. перекладачів.
Рубрикатор не працює.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в країні 420 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:

В Англії 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 лір., Німеччині 750
м., Польщі 5 зл., Руму-
нії 150 лей, Болгарії 750
лв., Австрії 750 ш. Швей-
царщині 1 зол.

В справі оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.

ЦІНА
ОДНОГО ПРИКЛАДКА
20 сот.

Лий від Сходу грізні вісти, що наближується червона армія. На другий та третій день відбувалися поготування й горячкова нарада Директорії та Ради Міністрів в справі відкриття Трудового Конгресу, який, хоча і скликаний на підставі досить своєрідної виборчої організації, всеж таки мав бути першим українським парламентом. Директорія й Рада Міністрів вирішили однодушно, що всі ми, галицькі делегати, сласмо членами Трудового Конгресу і як такі маємо брати в ньому участь. Оскільки потвердження цю постанову такою однодушно і сам Конгрес так, що ми назвали дійсно шістьа бути, хоча тільки одним тижнем членів першого загально-українського парламенту.

Тимчасом щодня надходили до Києва з усіх сторін вибрані делегати, яких начислено уже на 400. Конгрес вирішено відкрити дня 29, січня, а на 22, січня влаштувати торжественне свято прилюдного проголошення злуки Наддніпрянської України з Наддніпрянською. Кожний з нас, кому довелося бути цього дня у Києві, не забуде його до смерті та уважатиме цю хвилину одною з найгарніших, найвищих, найсвітліших, які пережили у своєму житті. Цеж перед нашими очима відігрався історичний момент незвичайної ваги: українські землі, що від багатьох соток літ були розділені, зєдналися в одно. На наших очах здійснилося те, про що недавно ще ніхто тільки можна було мріяти в найсміливіших думках.

А день був від самого ранку справді зимовий і надприрод гарний. повітря морозне, але ясне і спокійне; ціле місто покрите снігом, білим покривалом снігу, на Софійській площі, на якій відбувалося свято, дерева покріті інеєм, блищали до сонця, немов обвізані тисячними браліятами, а сам Софійський собор виглядав на цьому оному тлі як у казці.

У мене полишилися різні київські газети з цього дня з описами свята, а саме українська „Грибун“, російська „Наш путь“ та польський „Дзєнік кїєвскї“. Усі вони одисують докладно цю велику, історичну подію. Бажаючи вірно подати хід цієї події, наведу докладно її опис якраз за польським „Дзєнік-ом кїєвск-им“ з 24. січня 1919:

Д-р О. Галенський.

Перед семи роками.

День 22. січня 1919. в Києві.

Я мав щастя бути одним із делегатів, висланих у січні 1919 р. нашим урядом у Станіславові до Києва на Трудовий Конгрес. Одночасно мені доручено впрямі передати Директорії рішення Української Національної Ради, яка на своєму засіданні в Станіславові дня 3. січня 1919 р. проголосила зєднання Західно-Української Народної Республіки з Українською Народньою Республікою в одну, єдину, суверенну Народню Республіку. Число делегатів було коло 40, з цього більша половина сиділа, очевидно самі найсвідоміші, які опісля в Києві своїми промовами — викладали сарафанні п'яни.

Ма прихили до Києва 18. січня над вечером. — Хоча поїзд спався більше як на дві години —

і на дворі був сильний мороз, на залізничі зустріли нас численні делегації і почесна чета Січ. Стрільців. На вулицях вітали нас густі шпалери війська, а за ними юрба народу. — Серед оклика „слави“ перешли ми до Європейського Готелю, де приготовлено для нас кімнати.

На другий день брали ми участь у святковому похороні українських борців, що впали в бою з добровольцями під Києвом, яких тлінні останки спроваджено на цей день для похоронення їх у столиці, яку вони помогли здобути. — І янову маси народу на вулицях, шпалери яшого янського, кінноти, кулеметів, артилерії, усе зі синьоюгатами відзнаками — тисічі-тисічі. Здавалось, шила сила вже нас не переможе, хоча вже від кількох днів надхо-

Дня 22. січня в роковий оголошення Четвертого Універсалу Української Народної Республіки, який проголошував незалежність України, на Софійській площі відбулося друге національне свято — проголошення проєднання Західної Української Народної Республіки до Бєлєт-Східної України. Морозний день. Дерев покріті інеєм, від рані місто покрівало ярочастий вигляд, будинки прикрашено надбавками прапорок і транспарантами. З багатьох заставок дивили в хмарині зєднання українських воєнів. Особливо гарно прибрано доки на Софійській площі і сучасних уламок: серед будинків висіжорється днь, де висілих центральних телеграфу та будинок київської земської уряди. На багатьох так будинок виставлено портрети в погрудді Шевченка, портрети національних стегали і воєвоєв. Гроїральний днь, при якому з болодинським гуляч на Софійську площу прибрано героїв України і уламок. На самій площі на стовпах виставлено герби українських губерній і областей.

О 11-ти год. рано на площу почали надходити музика, наділа українським одягом, артилерія, віділа скорострільні, які усталилися шпалерами в які чотирьох боків площі. Потім почали зєднатися всі

1154 1110° 1111, 1112 9. 10

жні юрби народу, які перед початком свята запалили площі і стемки вулиць. Багато людей дожидали свята. Почали зникати різні делегати й учні шкіл з університетів. Прибутковий міськ для делегації й пізно щесливим керувати артист М. Саловський. Небезпечно перед військами потягнулися пламени учнів, що побігли на площу з національними прапорами й прапками. З делегації, що брали участь в святі, перші побігли заміняти з великим національним стягом, на якому були написані слова: „Слава українським героям!“ Опісля почали згасати прапори від поодиноких містечок і вилих утанов та процесії з усіх київських церков.

Духовенство з усіх церков зібралось в Софійській соборі, де в тому часі відбувалося богослуження, яке відправляла київський єпископ Назарій wraz з соборним духовенством. На площі стояли щомовні до тіснини. В 12-ту год. біля коломонаці Софійського собору стоять: члени торговельного конгресу з тимчасовою делегачією на чолі, делегати з Галичини й Буковини, старшини українських галицьких полків, що знаходяться в Києві, та члени Українського Національного Союзу. Біля місця, призначеного для членів Директорії, займають свої місця члени Ради міністрів з головою Раді міністрів Чехословаччини на чолі. Тут стоять теж представники дипломатичного тіла. По 12-ту год. з Софійського собору виходить духовенство з хоругвами і займає місце довкола виставленого там ватара. На чолі церковних процесій були: катеринославський архієпископ Атанасій, єпископ митський — Юрій, виницький — Амвросій, черкаський — Назарій, київський — Василь і уманський — Дмитро. Підчас того здалека чути оклики „слава“ в честь Директорії, що самохотами підійждала до площі. Оклики „слава“ змагались з небадом членів Директорії з головою Винищенком на чолі зайняти свої місця. Військова оркестра грає національну гімн. Знову чути оклики „слава“. Площу залягає тишина. Зближається найбільш святою хвилиною обходу. Ставши лицем до членів Директорії, голова галицької делегації пос. Цегельський оголошує отсю грамоту Української Національної Ради про зєднання Західної України з Україною Республіки з Великою Східною Україною“.

Тут наступає відчитання грамоти Української Нац. Ради й універсалу Директорії, які то документи були аже в „Ділі“ друковані.

Після відчитання універсалу член Директорії Шавець доручує його Цегельському при окликах народу і грі дзвонів. Щоби грамоту й універсал почула весь народ, що зібрався на площі, з трибуни, установлені на всіх чотирьох рогах площі, відчитують їх спеціальні окличники. З різних кінців площі, в міру покинення окличниками читання тих державних актів, роздаються голосні оклики „слава“, оркестра грає національну гімн. Після скінчення читання численне духовенство з арх. Атанасієм на чолі править молебень за Директорію, шаста українського народу і війська та за спокій душі тих, що поклали в боротьбі за волю рідного краю.

Підчас богослуження Апостола й євангеліє відчитано в українській мові. Після богослуження арх. Атанасій звернувся в українській мові до членів Директорії і до всіх присутніх на святі з привітною промовою, в якій зазначив, що з радістю вітає членів Директорії і діячів Української Народної Республіки. Моряки України всіма способами гнали й намагались здолати національні потуги в снах України, але це їм не вдалося. Найкращі сини України убили й і український народ з однією неволі. І якраз сьогодні обходимо нове свято зєднання двох частин України, а я молюся і благого Господа, щоби зі зєднанням обох частин України Господь зіслав на нас єдність духа. Своєю промовою закінчив він окликом „слава“ чільному українському народові і його політичним діячам.

Опісля республіканські війська і делегати, що брали участь в святі, зі співом національних пісень і при звуках оркестри, вулицями Володимирською рушили до Мисакого Театру, де мало відбутися відкриття Трудового Конгресу. Віля театру зібралась велика юрба, до якої з привітною промовою звернувся з балкона театру член Труд. Конгресу Степаненко, заявляючи, що нове свято України — відкриття Труд. Конгресу відбудеться слідуєного дня.

Голова Директорії Винищенко і Гол. Отаман Петлюра задержалися біля будинку губернаторського земства, опісля увійшли до середини і з'явилися на балконах, при чому народ понавта їх оплесками. Після привітання Голова Директорії Винищенко промовив:

„Громаджене, сьогодні день великого національного свята, свято зєднання частин розірваних нашими ворогами. Спійте з оборони своєї республіки перед ворогами! Слава їй!“

Слова Винищенка привітано окликами „слава“. Опісля Гол. Отаман Петлюра сказав:

„Громаджене, тільки тоді будемо повільно грядущим підносити оклики „слава“, коли утвердимо нашу владу, коли сполучимо за-

в'язи на нашій землі. Віс — як один муж, рівня при рамені, станете в обороні рідного краю перед нашіми ворогами. Як отація нового українського війська кавказам, що з усіх боків ми отруєні ворогами. Не сні, але діл жде від нас України. Національній Республіці. Дайте докази своєї чесної праці, своєї любові до неї, дайте докази, що ви гідні нинішнього свята. Я сам разом з вами буду підносити оклики „слава“, коли ані одного ворога не буде на нашій території. Перед

вами перейшло українське республіканське війське, яке не шляхить свого життя в боротьбі з ворогами. Долоймо його одягом і пожиттям, літатимайте республіку, якій кричить „слава“, по словом але ділом“.

Знову розляглись оклики „слава“, „слава Директорії“, „слава Республіці“. Закопані юрби народу ступили починають розходитись.

Д-р Я. Овсєницький.

Більшовизм і міжнародна ситуація.

Оцінка секретаря КП(б)У. Кагановича.

По скінченню 14. партійного з'їзду в Москві з'явився звіт а його передб'ігу секретаря КП(б)У Каганович перед Харківським окружним партійним комітетом. У тому звіті незвичайно цікава оцінка міжнародних відносин і самого більшовизму. Тому й дозволимо собі навести деякі місця з виголошеного реферату.

Три моменти.

„Сучасне положення — каже Каганович — характеризується трьома моментами. Перше — часткова стабілізація капіталізму і затримка світової революції; друге — нарівні зі зростом соціалістичних елементів — зріст капіталістичних елементів господарства. Ми живемо у подвійному оточенні; одне оточення — 22 мільйони селянських господарств, оточення Неп-и у нашій країні, і друге оточення — світового капіталізму, що частково стабілізується. Наше становище характеризується загостренням суперечностей, їхнім наростанням на найближчий час. Загальний зріст нашого господарства й одночасний зріст приватного господарства загострюють ці суперечності і збільшують їх. І нарешті, третє: — ми закінчуємо відбудовчий період нашого господарства, нашого промислу. Ми повинні вже свої господарські проблеми будувати не на основі тої спадщини, яку дістали, але намагатися перейти через довоєнний рівень та стати на вищу технічну базу. Відбудовчий період закінчується і ми переходимо до нового господарського будівництва, а тому зрозуміло, що це може викликати в нас розходження в основних питаннях революції: питаннях про соціалістичне будівництво, про характер нашого промислу, про те, чи будемо соціалізм взагалі, чи можемо ми його будувати“.

Далі стверджує Каганович, що в багатьох партійців є замасковані побоювання щодо „Неп-и“. Багато партійців твердить, що „Неп“ веде до капіталізму. Каганович доводить протилежне. Навязуючи до московського з'їзду, він каже: „У своїй оцінці господарського положення з'їзд виходить зі становища, що новою економічною політикою (Неп) ми хотіли не тільки підвищити господарство країни, а поставили завдання, на основі загального господарського піднесення країни, будувати соціалізм. Саме для цього ми заводили „Неп“. За весь минулий період ми можемо встановити без похвал, що ствердили факти будівництва за останні роки, що нова економічна політика оправдала не тільки як чинник зміцнення союзу робітників і селян, не тільки як чинник підвищення загальної добробуту країни, але й як чинник соціалістичного будівництва в нашій країні“.

Політична антивистість.

Відповідаючи на закиди опозиції в справі селянської та неппанської активності, яку спричинила теперішня політика Центрального комітету, Каганович заявив: „Ми маємо нині загальний зріст політичної активності не тільки в шарах робітництва і селянства, але в усіх шарах. Цей зріст політичної активності є і в неппанів і в глитай. Звичайно, глитай свою класову боротьбу з пролетаріатом веде не зі зброєю в руках. Глитай не такий

пурний. В даній момент він не піде відкрито проти нас, він боротиметься з нами, використовуючи перевибори до рад, при чому можливо навіть, що він сам не піде до рад, а піде до них своїх людей і завоює лавину раду, буде душити бідиоту та підірвати основи радянської влади. Це є класова боротьба. І той, хто не розуміє, що в тій боротьбі ми мусимо організувати бідиоту, що мусимо до неї притягати середняк, зєднати його наперед на свою сторону, протиставивши організовану силу бідиоти силі глитай, той нічого не розуміє в революції. Ось чому партія поставила у зв'язку з тим проблему оживлення діяльності рад, поліпшення роботи профсоюзів для того, щоби пролетаріат як клас, зумів керувати всею тією політичною активністю мас, що її ми маємо нині, для того він мусить бути міцно зорганізованим, свідомим і внутрішньо зєднаним“.

Державний капіталізм чи соціалізм.

Опозиція твердить, що в РСР є державний капіталізм. Каганович збиває те твердження при допомозі Леніна ось як: „Під державним капіталізмом Ленін розуміє ті підприємства, ті складові частини господарства, що перебувають не в державних руках, але які допускає пролетарська держава на певних умовах. Сюди належать у першу чергу концесії для закордонних капіталів. Державний промисл Ленін підводить під рубрику послідовно-соціалістичного типу. Отже або ми будемо розглядати наш промисл, як промисл послідовно-соціалістичного типу за Леніном і значить усі наші розрахунки на будівництво соціалізму, на притягнення селянства до соціалістичного будівництва мають під собою ґрунт, або ми заперечуємо, що наш промисл послідовно-соціалістичного типу. Звідси і недовір до соціалістичного будівництва, звідси і паніка перед глитайською небезпечкою, звідси і паніка перед елементами капіталізму, що зростають“. Як бачимо то полеміка не дуже ясна. В ній переважає „або-або“.

Чи можливий соціалізм у одній державі?

На ту тему Каганович відповідає опозиції так: „Наша країна має досить народних багатств для того, щоби ми могли навіть в рамках тієї одної країни розвивати та розгортати господарство на соціалістичних засадах. Ми маємо загартований пролетаріат, ми маємо ентузіязм народних мас, ми маємо владу у своїх руках. Розуміється, коли на нас наступатиме буржуазія, ми зустрінемо ще більш труднощі. І саме тому ми говоримо про оборону країни та її господарське незалеження від чужих держав. І коли нам ставлять питання чи можемо ми нині будувати соціалізм, чи зможемо нині збудувати соціалістичне господарство в одній країні протягом найближчих десятиліть, то ми стверджуємо, що можемо, бо маємо всі дані до того, а не тільки добре бажання. Той, хто в цьому сумнівається, той вселює немилуче недовіра до наших сил, той немилуче попадає на удочку наших ворогів. Ось як стоїть справа з цими корінними питаннями“.

Як можна було передбачити.

„Постиснені“ візлявці.

Цей візлявський після привітання своєї агентської діяльності, слесарі вважав не аби якого „політика“. В відповідальності „діяча“. В приватних листах в адресу різних людей зазначив, що капітуляційний лист до Грабського це його заслуга, якої він не стається і за яку він несе повну відповідальність. Та — знаю — рахунок Грабського не з'явився в повному об'ємі. Він рахував на те, що українська суспільність не лише відсахнеться від Стоцького, але й від названих ним в листі учених, а тоді він мав би їх всіх у своїх „творчих руках“. Та українські чинники — за винятком горських політичних сектантів і професійних демагогів — знали, що йде Грабському в час відважних вимірювань проти крадих представників української культури удар. Генеральний наступ хитрої вшепольської „дипломатії“ не поспішав. Однак вона, як можна було передбачувати, не здається, бо сподівалася на колотнечу не наступати. А прешній рибу можна ловити тільки в казанній воді. Тому знову на світло денне виходить варшавський візлявський, тип, який в сьому позивіє без зазвисті в надальший кут і роздумувати на своєму непочесному ролею.

Тимчасом „дипломатична“ реніє не покидає його. Він на боки вертиться і хотів би вже не „монополізувати“ відповідальність за свій лист, тільки поділитися нею з іншими. З тією метою він постійно непокоїть Українську Парламентарну Репрезентацію своїми листами, щоби „виправдатися“ в починає те „виправдання“ пускає зручно у вшепольській пресі. Мовляв — тим способом, хитро-мудро, невеликим коштом вдається здобути нові лаври... у Грабського і в бігто нехотючи, в „добрий вір“ засипати українських учених та юстивати їх на одну дошку собі себе. А цього якраз бажаною вшепольяки.

Вшепольський „Курер Варшавський“ помістив недавно статтю „Rozsini, a Uniwersytet ruski“, де звернув увагу на спростування проф. Студинського, в якому авторитетно стверджено, що лист д-ра Р. Стоцького є його виключно фактичною й моральною власністю. У відповідь на те варшавський візлявський помістив в тім же „Кур. Варш.“ листа, в якому між іншими містяться такі „дипломатичні“ квітки:

„Що горкається моєй заяві, що професор стоїть на становищі повної державності, то хайби є ствердження „Курера“, що писмо проф. Студинського має характер осудуючий (роїрінґу) проф. Стоцького. Мій лист є зовсім мій позад різкоюю посередньою діяльністю, якої передбачення вважалося інтерес української науки і мови, а тому що моя діяльність була мені особистою повністю, то я не можу нести відповідальності. Обидва моїх листів декларация зовсім не була передискусією, а була в моїй приватній засіданні львівської комісії 3. грудня 1922, при чому всі присутні члени з проф. Студинським включили робили коментарі й висловлення з роздільно того устали, що має політичне значення. Отже обидва моїх листів декларация зовсім не